

Ökat arealbehov gör ekologisk produktion sämre för klimatet

Många människor köper ekologiska livsmedel och tror att de är också klimatsmarta. Det finns till och med folk, som tror att ekologisk mat skulle vara bättre för människokroppen än konventionell, men den uppfattningen har inget vetenskapligt stöd.

Nu är det istället så att ekologisk produktion har större klimatavtryck än konventionell produktion. Det framgår av en artikel i *Nature*, som är världens högst rankade vetenskapliga tidskrift. Studien fokuserar på sambandet mellan ekologisk livsmedelsproduktion och utsläpp av växthusgaser, medan andra aspekter på ekologisk produktion inte analyseras. År 2018 fick studien en del publicitet genom ett pressmeddelande från Chalmers, eftersom en av artikelförfattarna är forskare där.

KRÄVER STÖRRE AREAL

Förklaringen till att ekologisk produktion av växter och djur är en större klimatbov än konventionell produktion ligger i hur producenterna utnyttjar mark. Mark är ju en verkligt ändlig resurs. Eftersom ekologisk produktion har restriktiva regler för gödning och bekämpningsmedel kräver den upp till dubbelt så stor areal för att producera en given mängd mat. När den ekologiska produktionen ökar, kommer den att ta i anspråk annan mark, nämligen skogsmark på olika håll i världen, förutsatt att jordens samlade livsmedelsproduktion ska upprätthållas.

När skogsmark röjs för att det där ska bli livsmedelsproduktion går vi miste om den kolsänka som följer av att skogen tar upp kol från luften. Det blir ingen kolsänka om livsmedlen ska komma från den lågproducerande ekologiska odlingen. Vid avskogning och när träden bränns upp, kommer det kol, som är bundet i träden att frigöras och gå upp i atmosfären. Det blir utsläpp som påverkar klimatet negativt. För klimatets skull borde det i stället för skogsskövling ske skogsplantering. Särskilt gäller att växande träd är bättre på att ta upp kol från atmosfären än vad fullvuxna är. Beaktas måste också att skogen bidrar till biologisk mångfald med olika växter, insekter och djur.

50 PROCENT STÖRRE KLIMATPÅVERKAN

Forskarna förklarar skillnaden mellan de olika produktionsformernas arealkrav:

”Ekologiska årtor odlade i Sverige har ungefär 50 procent större klimatpåverkan än konventionellt odlade, visar vår studie. För svenskt ekologiskt vete är skillnaden ännu större, nära 70 procent.”

Motsvarande skillnad finns för kött- och mjölkproduktion, i och med att ekologiskt uppfödda djur lever på foder, som har odlats på stora arealer.

Efterfrågan på ekologiska produkter driver fram avskogning i Brasilien, Indonesien och andra länder. Någon nämnvärd avskogning i Sverige eller i större delen av Europa blir det knappast, men effekten blir densamma på grund av den internationella handeln med livsmedel och djurfoder.

Forskarna fortsätter:

”Eftersom världens matproduktion hänger ihop via handel, påverkas avskogningen i till exempel tropikerna även av hur vi använder den svenska jordbruksmarken.”

Ju större andel ekologisk odling i ett visst land, desto mera mat måste detta land importera. Alltså medför ekologisk produktion en mindre mängd mat till jordens folk, samtidigt som befolkningen uppges behöva 50 procent mer mat inom några årtionden.

UPPBUNDEN POLITIK

Chalmers pressmeddelande ledde till att tidningsrubriker, såsom ”Ekologisk mat är sämre för klimatet”. Då kom mycket kritik. En kritiker avfärdade studien med att den bygger på ett modellresonemang och så kom denne kritiker med det enklast tänkbara modellresonemanget, ungefär ”ekologisk produktion är alltid bättre”.

När nu klimatfrågan har seglat upp som avgörande för planetens framtid, borde politiken rörande ekologisk produktion anpassas, men det blir svårt. Svenska politiker har ju bundit upp sig för att subventionera ekologisk produktion med miljarder kronor årligen och ofta också inköp av ekologiska matvaror till de offentliga köken. Livsmedelsstrategin är problematisk, eftersom den har en särskild målsättning för ekologisk produktion – som för övrigt också strider mot ambitionen om att den samlade svenska livsmedelsproduktionen ska växa.

På samma sätt agerar man inom EU. Vi kan komma att få en jordbrukspolitik, som säger att ekologisk odling ska omfatta en fjärdedel av åkermarken och att en tiondel av arealen ska gå till biologisk mångfald. Samtidigt hämmas produktionsvolymerna av att GMO är bannlyst inom EU, och av någon anledning innefattas också den Nobelprisade tekniken med ”gensax” av samma förbud.

Vill du läsa mera: <https://www.chalmers.se/sv/institutioner/seel/nyheter/Sidor/Ekologisk-mat-samre-for-klimatet.aspx>
<https://research.chalmers.se/publication/507604>

Jerker Nilsson, Institutionen för ekonomi,
SLU Uppsala

